

ŠMARTINSKI VESTNIK

1951

San Martín, 31. maja 1951

Štev. 12

OB ŠESTI OBLETNICI VETRINJSKE TRAGEDIJE

OČETOM NAŠIH PADLIH DOMOBANCEV
V POČASTITEV

1945 — MAJNIK — 1951

Trobentice so trobile, zvončki prizvanjali naznanjajoč prihod — prelepega majnika.

Zdaj si pa tu! Noben kralj ne pride v svoje kraljestvo s takim nakitjem rož, s takim petjem in radostjo kot cvetoči maj v slovensko deželo. Vse ovijaš v svatovsko obleko — razkošen si in dober — vsem daješ cvetic in zelenja, petja in žgolenja, kolikor more sprejeti — nobenega grmiča ne prezreš. Kar je tvojega in vse je tvoje: hrib in dol, gozd in plan, polje, livade, brezdna in gore, gozd in goličave vse more čutiti tvoj prihod ter tvoje vse s cvetjem ovito žezlo. Oh Oh, ko bi le ne bilo vmes enega majnika — v dolgi vrsti let odkar prihajaš k nam — bi bil tvoj prihod, še z večjo radostjo pozdravljen, tako pa oh pa tako 1945 leta pred šestimi leti je bilo v majniku toliko nedolžne slovenske krvi prelite, da v šestih letih je ni popila zemlja, in dež je ni izpral, in sneg je ni izmil in še mnogo mnogo majnikov bo prišlo, a te krvi ne bo moč zbrisati, se ne more se ne sme!

Ne more — ko pa svojci padlih domobrancev in njihovih soborcev slovenske narodne vojske tega pozabiti ne morejo; ni ga skoro ne dneva ne noči, da ne bi prihajali naši umrli zvesti fantje in možje — domobranci k svojcem nazaj v njih spominu, a koncem majnika pa se odpro strašne globine polne kosti v Kočevskem Rogu, v Teharjih in še tam in še tam, pa nam spet govorijo naši ljubljenci o svojih razočaranjih, o svojih mukah, o svoji zapuščenosti o svojem ponižanju, o svojih ranah, o mladega življenja koncu. Takrat se spet rane odpro v dušah tisoč in tisoč slovenskih družin — oh, saj te rane se zaceliti nočejo — ne morejo. Ležal je oče dveh padlih domobrancev — bilo je tam na Dolenjskem, — na smrtni postelji. Odkar je zvedel o grozni smrti svojih dveh edinih sinov je hiral kot obsekano drevo — ne prestando se je boril sam seboj, ni mogel verjeti v njuno smrt. Upal je eno leto, upal je tri leta, da še prideta. "Kar stopila bosta črez prag naše hiše, ali pa ponoči bosta potrkala na okno, češ — odprite midva sva Lojze in Tone — saj sta bila tako krotka, nikomur nista žalega storila o prišla bosta, prišla" in rahlo se je nasmejal ob teh besedah, tako se mu je misel zdela lepa. Sorodniki so mu prigovarjali, naj se pač vdá v to misel, pač ni drugač — pa ni mogel, ni mogel dobri oče. Slab je, hiral vedno bolj, moral je v posteljo. Vsi so čutili, da ga bo žalost zvila — ne bo dolgo. — "Lojze, Tone sta prišla?" — je popraševal okoli postelje stoječe — pa je utihnil, zavil se v odejo, pa nenadno spet dvigne glavo — "Sta prišla Lojze, Tone?" Noč je padla na zemljo. Kolikokrat so se odprla vrata, a za Lojza in Toneta nikdar. — — — Očetu je malo odleglo in sam je prigovarjal — "le pojdite vsi počivat, trudni ste". — Res, utrujena družina je legla in zaspala. Oče pa ne. Kar se mu v splošni tihoti zazdi, da so se vrata na rahlo odprla — bližata se mu dve postavi. "Oče", kot da ga nekdo kliče dvigne glavo dvoje obrazov uzre. "Oh", pretreslo ga je "vendar sta prišla Lojze, Tone, vendar sta prišla. Kako je Vama, sta zdrava, sta srečna — sta — sta" — in pogovarjali so se kot takrat, ko so zapoznelo ledino za majnik orali, kot takrat, ko so v majniku prve omejkje kosili — vse je spalo — nikdo ni čul, saj drugemu ni bilo dano kot le očetu, ki je pa tako neizrečeno ljubil svoja sinova —, trdno

veroval, da se še vrmeta. Zato sta ga prišla otroka obiskat. Minul je sladki čas — ločili so se — "Oče saj boste kmalu za nama" — odšla sta — Očeta je onemoglo, zahropel je, hči se zbudi, prižge luč. Oče slabi, družina vstane — "Sta bila prišla, sta bila tukaj Lojze in Tone", sunkoma pripoveduje umirajoči trpin. "Videl sem ju, pogovarjali smo se, rekla sta, da pridem kmalu k njima" — — — Glas pojema, oči steklenijo — prižgo mrliško svečo — poslednja moč mu še da, da se vzpne in zasepeta — "Otroci ne pozabite Lojza in Toneta". Omahne — mrlič.

Pravijo, da vsak človek ima svojo zvezdo in ko umrje se zvezda utrne. Koliko se jih je utrnilo na slovenskem nebu 1945 od 29 maja in naslednje dni, zdaj se pa usipljajo za njimi. Očetje, matere, žene — padajo v večnost ker nezaceljena rana vedno bolj skeli.

Naj li pozabimo te brate — ki so bili tako dobri. Na sv. Matevža 1945. so odpeljali rablji našega naroda, iz silosa pri postaji Velike Lašče krdelce 60 fantov in mož iz Turjaškega gradu — zvezane v bližnji gozdič. Med junaki — družinski oče dr. Kožuh, sodnik Zalokar, prof. Petelin in brata Rožane, junaka po duhu in telesu. Eden je bil medicinec, drugi jurist. Kat. akademika. Skupaj sta bila povezana — medicinec je bil odličen pevec, ljubljanska opera ga je hotela na svoj oder, a Rožanec je hotel biti zdravnik. Izsušeni ust, pekočih ustnic sta prosila še malo vode. Blizu stoječa žena jima je ponudi, a komunistični krvnik udari po ženini roki — voda se je razlila, krdelce je šlo naprej. Ko pridejo v gozdič spoznajo, da so na morišču. Rožanec zaprosi, da bi smel zapeti zadnjo pesem. Iz radovednosti ktera pesem bo zadnja, mu dovolijo! Rožanec zapoje "Ave Marija". V tistem gozdiču se je čudovito razlival njegov polni krasni glas, da so onemeli celo zverinski rablji. Čim bolj gre pesem h koncu, tem bolj krčevito zliva pevec svoje ganotje y božjo pesem. Ko je zakrožil Amen — so zarjule strojnice in zahreščali rafali — pevec je padel v grob — za njim vse krdelce do zadnjega. Niso bili naši fantje zvesti do zadnjega diha in do zadnje besede Bogu in domovini! Naj li zatonejo te zvezde, naj utihne glas o njihovih žrtvah, o trpljenju, ranah, ponižanju? — Bratje Slovenci! Majnik kliče nas, da se vprašamo kako spolnujemo svojo obljubo ob njih smrti njim posvečeno!

Kaj vi, bivši domobranci, njihovi soborci, bojni bratje! Vi se ženite, lastno ognjišče si ustanavljate, hišo zidate, življenje urejete; prav tako, pa se ne bi spomnili njih, ki so vam bili pravi bratje. Skupaj ste trpeli zaničevanje, prezrtje ponižanje, pa tudi borbe, rane, vezi — oni so že strohnili. — Naj prst, ki je sprejela njihovo kri, povžila njih žile in meso in zdaj že srče prah njihovih kosti, naj povžije tudi Vaš spomin nanje. vašo ljubezen, prijateljstvo, vaše srčno bratstvo. Narod slovenski nisi li proglasil trpinom Vetrinjske tragedije in Turjaškega zloma večno hvaležnost in trajen spomin "svetlim zvezdam na obnebu slovenskem"! Da se bi utrnile te zvezde — zakaj — kdo je kriv! Ne tega ne — čujte prisego Slovenske Besede: Mi nezlomno z nezmanjšano silo deliamo za doseg cilja! Domobranci ste naša kralja Matjaža vojska, ki spi v jamah naše zemlje in drami naš narod, da nadaljuje njihove boje, njihove žrtve, njihove napore, da visoko dvigajo zastavo slovenskega domobranstva. Boj še ni končan, divja v vedno širših krogih, boj do uničenja peklenškega komunizma, boj do poslednje žrtve za svobodo našega slovenskega naroda, za sprostitev vseh tujih sil, ki na stoletja že uklepajo našo sveto zemljo, da stremo vse okove, razklenemo vse verige iz katerih naj se dvigne naša pomlajena prerojena svobodna Slovenska domovina.

Domobranci in Vaši soborci iz Vetrinjske tragedije in Vaši predhodniki Turjak, Grahovo, Vel. Lašče i. dr. ob 6 letnici Vaše strahotne smrti je naša obljuba še močnejša, ker je bogatejša na novih žrtvah. Bratje, naprej v svetem delu našem — brez oklevanja, brez pomišljanja, prezirajoč vse trpkosti — gledajoč te naše svetle vzore!

Marija Fatimska

Vedno se sliši in bere, kako po Buenos Airesu potuje že leto dni Fatimska Devica Marija. Izvor vsega tega bogočastnega potovanja je v naši župniji Sv. Martin. Tu je namreč glavno zastopstvo za vse zadeve, ki se tičejo najnovejše svetovne božje poti na Portugalskem v Fatimi in sicer za Argentino in za celo Južno Ameriko. Že 1. 1949, dne 8. decembra je Marija v slovesni procesiji odšla iz župne cerkve San Martín v podružno cerkev v V. Progreso, nato pa v glavno mesto, kjer neprestano potuje od 8. XII 1949 po raznih farah. Gre od cerkve do cerkve, v vsaki ostane en teden, potem pa spet naprej. Odšla je že v Córdoba na aeroplanu vojne aeronavtičke, in se vrnila spet v Buenos Aires. V oktobru gre v Patagonijo in potem bo obšla vso Argentino. Ko se pa vzvišena najsvetejša romarica vrne v San Martín, dobi zlato krono. Nemogoče je popisati kako narašča navdušenje v vernikih vseh narodnosti za to prelepo Marijino češčenje. Tako je Devica romala k državni armadi, ki jo je sprejela z največjim sijajem z vojnim ministrom in kardinalom Dr. Copello na čelu. Drugič je romala k državni aeronavtiki, kjer je bila sprejeta ne le z pesmijo in molitvami marveč s splošnim obhajilom vojaškega letalstva, ki jej je dalo tudi, kot omenjeno, avijon za Córdoba. Spremlja jo ljudstvo do najvišjih mest, duhovščina s kardinalom, vse brez razlike stanu in družabne stopnje. Izmed Slovencev jo bo prvi sprejel naš neumorni, skrbni, s slovenskim ljudstvom vedno globoko čuteči naš vodnik in naš rešilni kažipot iz temnih begunskih barak, č. g. žup-

nik Janez Hladnik, ki mu je v njegovi župni cerkvi Sv. Jožefa v Lanusu Devica Fatimska napovedala svoj obisk za teden od 1. septembra do 8. septembra. — Dogovorjeno je že da bo določen en poseben teden za nas Slovence še v kakšni cerkvi, ki bo čimbolj vsem prikladna. Že danes smo prepričani, da se bomo takrat predstavili Slovenci pred božjo Materjo in vso argentinsko javnostjo kot zares Marijin narod, ki bo izkazal najsvetejši Devici na njenem romanju srčno globoko ljubezen v molitvah, pesmih in solzah!

K. Š.

IZ ŽUPNIJE SAN MARTIN

V nedeljo 20. II. smo obhajali za našo obširno župnijo sv. birmo. Delil jo je msgr. Dr. Núñez Mendoza. Birmanci in botri so trikrat napolnili cerkev! Najstarejša birmanka je bila gospa — mati, najmlajši pa dojenček na materinih prsih, ki je kaj začudeno gledal, ko so mu zasukali glavico, da je bil maziljen s sv. Krizmo. Vseh birmancev je bilo 580. Za druge vernike vstop v cerkev v tem času ni bil dovoljen.

Po prazniku Brezmadežne 8. dec. se bo delil ta sveti zakrament še eno nedeljo v tem letu, na kar opozarjamo slovenske starše.

Za slovenske otroke se vrši redno vsako

nedeljo od 3—4 slovenski verouk — le v velikih vročini je bilo nekaj nedelj presledka.

Starši slovenski, pošiljajte otroke k slovenskem verouku, ki je za našo mladino velike stalne vrednosti!

Za slovenske vernike se že tretje leto v naši župniji in okolici vrši vsako nedeljo in zapovedan praznik slovenska služba božja sedaj v zimskem času ob 3/4 na 9, s slovensko pridigo in slovenskim petjem in se delijo zakramenti (krst, spoved poroka, akrament a umirajoče) kot tudi pogreb v slov. jeiku!

Tiho pa vtrajno vrši naša konferenca Sv. Eliabete svoje delo za reveže in bolnike, slednjim oskrbuje zdravila.

Neprestane žrtve

"Vprašanje je prišlo, če vzamemo za Francko zeta; fant pravijo da je priden, dober in delaven", prekine molk žena 60 letnega gospodarja na Ivanetičevi domačiji, ki je prebiral razna pisma svojih dveh sinov, o katerih je prišel glas, da sta preminula v Vetrinjski tragediji. Gospodar se zdrami, odloži pisma, vzdihne, češ: "Teško je to vprašanje žena za me, najtežje odkar sem gospodar, 37 let na tej domačiji. Oddali smo dve hčeri — za tretjo imamo vprašanje če jo damo v vas poštenemu fantu, vse to so močni pretresi za domačijo, ker svatba in dote vprašati po denarju, pa odkod dobiti v tej dražnji in splošnem pomanjkanju vsega.

Vem, da bi fantprinesel doto, hčere jo pa le odnašajo, vendar žena jaz se za zeta ne morem odločiti."

"Seveda je težko, mu žena odvrne, ali pomisli, šest let že ni naših fantov, ki sta bila dva stebra naše hiše, hčere so šle od hiše in kako bomo pa delali! Ti si oslabil leta so že tudi visoka, roka te boli, mene je strla žalost in bolezen; sama hči Tončka, ki je še pri hiši, pa tudi ne zmore vsega dela, jo bo zivilo. Grunt pa hoče močne roke." "Vse je res žena, že kar si ti prejkala v teh 6 letih, te mora uničiti, zdaj pa še delo in bolezen, in pomanjkanje na vseh straneh. Če pride zet k hiši bo res močna delavna moč na našem gruntu, ampak pomisli kaj še zraven ž njim pride. Potem bo on gospodar na Ivanetičevem gruntu, na njega ime bo prešla cela domačija, naše ime bo zbrisano za vselej, čimveč dote bo prinesel, tem bolj bo očital. — Pa tudi to še ni vse." Vstane razburjen, hodi po hiši in nadaljuje: "Zet lahko proda kar hoče — njive, gozd, živinče, celo hišo če hoče, midva še oglasiti se ne bova smela." "Morda pa ne bo tak", poprime žena, "saj pravijo, da je dober." "Pravijo, da je dober", povzame Ivanetič, "poglej pri žabarjevih, ko je zet k hiši prišel — se je vsa domača družina morala raziti, oče in mati sta umrla pod tujo streho, ker je bil zet tak, da je takoj vse razpodil."

"No, če pa umrješ boš itak drugim izročil" — ga zavrača žena. "Prav rad, saj po smrti ne bom več videl ne slišal kaj se pri Ivanetičevih godi. Zdaj pa" — umolkne in se zamisli. — "Žena poslušaj me", se spet gospodar oglasi, "jaz še danes ne verjamem, da je najmlajši sin Lojze mrtev. Ni dneva ne noči, da ne bi mislil vsaki čas bo potrkal, češ odprite oče, mati. Zmirom poprašujemo, pa še nikjer nismo slišali potrjeno, da

je ta otrok mrtev. Zdaj pa si zamisli — mi dobimo zeta on si ustanovi družino, kar naenkrat pa stopi najin sin v hišo. Jaz bi skoprnel od groze če se to zgodi, da bi moral naš fant od naše hiše spet po svetu radi najine naglosti. Če bi se imelo to zgoditi rajši danes umrjem. — žena pomisli še ti!"

Ob misli na sinova mati utihne, tiho začne ihteti nato se ulijejo solze in se dvigne pretresljiv jok 58 letne žene matere. Na očeta upliva to s tako silo, da pade nazaj na stolico, se nasloni na mizo in v pritajenem joku ihti — oba kličeta: Oh, Janez, Lojze!, kličeta s tako silo, da prihiti hči Tončka iz hleva češ "oh že spet jokata, potolažita se vendar; kar je, pač je, že 6 let jokata, pa vidita, da ni rešitve!", objame mater in jo tolaži, stopi k očetu in ga objame: "oče potolažite se, saj je že čudno, da imata še kako solzo, ko sta jih res cel potok pretočila v 6 letih." Mati omahne hčeri v naročje in sunkoma ihti — "Oh, otroka, kje sta." — Hči ju tolaži — "lepo vaju prosim, potolažita se, vdaite se v voljo božjo, to se ponavlja 6 let, saj vaju bo strlo."

Polagoma se mati vzdrami češ — "Pogovor je naju spravil v to žalost, le pojdi Tončka v hlev, da odpraviš živino". — Gospodar nadaljuje: "Vidiš žena, kedar grem na njive, se mi zdi, da mi polje kliče: 37 let si me ti obdeloval, zdaj me boš pa drugim izročil, saj vendar vaši hiši zvesto služim že 100 let. — Ko pridem v gozd, se mi zdi, da lepe smreke šepečejo — tako si nas varoval in hranil, če drugim domačijo prepustiš, nas bo vse uničil in gozda Ivanetičevega ne bo več. Celo košnjo sem z mislijo na zeta kosil, pa mi je vse reklo, kaj nismo zvesto prehranjevali vašega hleva — ko grem v hlev mi je, kot bi mi živina govorila — v tem hlevu bi še radi ostali — drugam ne želimo. — Morda mi sam Bog to misel daje, saj veliko molimo za najina otroka, če pride zet, več draga žena mene ne bo dolgo več na svetu. Jaz tako mislim, odložimo še to vprašanje, težko res bomo obdelovali, pa če smo pet let, bomo pa še šesto leto. Delali bomo kar in kolikor bomo mogli, če ne bo vse po redu, nam ne bo Bog zameril in ne ljudje. Kar sporoči onemu fantu, ki želi k nam priti — zaenkrat še ne. — Naj si ženin pa drugod usodi, jaz zmerom upam, da bo mlajši sin še prišel domov."

Žena se vdá, češ "Kakor veš, tako pa napravi, oče. Sam Bog te usliši — da se le sin še vrne — — —"

† Jože Rezelj, domobranski častnik

Nismo še dospeli, da bi mal spominek postavili v našem farnem glasilu š. V. blagopokojnem Jos. Rezelj. Po nočnem delu 12. julija v tovarni, se je gospod sodnik odpravil domov, pa komaj je stopil iz tovarne, že mu zakliče božja poslanka — "Stoj!". Omahnil je in zdihnil. Duša je odhitela k Bogu, truplo pa so prepeljali na njegov dom, kjer se je z mrtvaškega odra poslavljalo od ljubeče družine, prijateljev, znancev, rojakov. V velikem spremstvu Slovencev, četudi je bil delaven dan in so bili naši ljudje na vseh straneh na delu, je nastopil blagopokojni zadnjo pot na pokopališče San Martin, kjer se je uredil sprevod po slovenskem običaju s slovenskim duhovnikom pred krsto, ki je opravil vse molitve v slovenskem jeziku in obred po naši navadi.

Poslovil se je od blagopokojnika č. g. župnik K. škulj: "Samo nekaj mesecev nazaj, je sodnik Rezelj dovršil 50 leto življenja, ki ga je začel na Dolenjskem v slovenski verni

družini. Kot deček je že kazal željo po študijah, ki jih je nadaljeval na gimnaziji v Novem mestu pač kot velika večina slovenskih dijakov — v revščini in samopomoči. — Kljub oviram ni odnehal in došel do prvega cilja — mature v Novem mestu. Njegova samozavest in blag namen ga je gnal še k višjim ciljem — na univerzo v Ljubljano kot pravnik, še delj od doma, zato še večje težave — a jeklena njegova volja in bister duh sta premagala vse ovire — postal je sodnik. Kjer koli je deloval ga je ljudstvo spoštovalo kot nepristranskega in poštenega sodnika. V črnomlju kot sodni predstojnik si je ustanovil svojo družino, v kateri je preživel srečo krščanske poštene slovenske hiše. Predstojniki so ga nagradili za zvesto službovanje, da je postal okrožni sodnik v Novem mestu. Kar je sodnik dobil že v domači družini to je utrjeval in spopolnjeval — krščansko versko zavest in krščansko življenje. Nikoli ni klonil tuji propagandi, ne kot gimnazijec ne na vseučilišču. Povsod se je značajno in odkrito pokazal kot katoliški inteligent. Zato mu ni bila težka odločitev, ko je zatulil v domovini vihar komunistične revolucije. Stopil je kot častnik kapetan v domobranske vrste in ob splošnem begu iz domovine 1945 se tudi on z družino umaknil v inozemstvo, kjer je moral začeti, kot tisoči drugih, s početka, da je vzdržal svojo obitelj. Komaj se je nekoliko uredil, pa je moral izpiti najgorenkejšo in zadnjo kapljo begunske križevе poti — da tu pred nami leže v grob tuje nedomače zemlje — prvi iz častniške vrste domobrancev.

G. sodnik — kako globoka vrzel se je odprla z Vašim odhodom — v Vaši tako ljubeči družini — v vrstah slovenske inteligence v tujini, v redovih domobranske vojske!

Mi Vas ohranimo v molitvah in najlepšem spominu, Vi pa prosite pri Vsemogočnem Bogu za svojo ljubo družino in za naš narod!

Z Bogom blagi sodnik Jože Rezelj!

SAMA SEM VIDELA... *)

Zmirom prihajajo nova poročila o tistih grozljivih dneh Vetrinjske tragedije. Oseba, ki je prišla dokaj časa za nami v inozemstvo pripoveduje: Tiste dni, ko so prevažali domobranci v Ljubljano sem bila tudi jaz tam, iskali smo očeta in brata. Hodili smo trije en popoldne pod Golovcem. Ob Gruberejevem kanalu je bilo vse zastraženo. Ravno smo prešli na drugo stran, ki vodi v mesto, zagledamo dolge vrste mladih ljudi povezane med seboj. Korakali so proti novemu mostu. Ko so prišli bližje smo razločili da imajo domobranske čepice. Morali so po novem mo-

stu v vagone vlaka, pripravljen proti Kočevju. Je nemogoče mi popisati, kaj so komunistični stražniki ali spremljevalci teh žrtev počeli z njimi. Ti rablji so bili večinoma mladi nezreli pobiči s strahotno pokvarjenostjo. Stala sem komaj 6 metrov daleč od njih, slišala in videla vse, saj je bilo po dnevu. Psovke poslane naravnost iz dna pekla, trpinčenje kakršnega bi si človek ne mogel dovoliti napram najbolj divji zverini iz džungle.

Videla sem kako je zelen še poba stopil k fantom češ naj vržejo čepico z glave. Videla sem fante v tem trenutku — ponos, ki

se popisati ne da, prezir, kakršnega je le človek, ki se zaveda svojega poštenja napram propalici, zmožen. Fantje niso ne odgovorili; ne ganili ne z glavo ne z rokami; ki so bile itak uklenjene. Tedaj je rabelj izvlekel na usnjatem jermenu privezано kroglo posuto z ostrimi bodicami in udaril domobranca po glavi, da se je poredila kri. — Fant ni ganil, samo gledal je ostro. — Kaj vse se je bralo v tem pogledu. — Mene je streslo, kaj bi bila vse naredila, da se nisem zavedala svoje nemoči in nevarnega položaja. Kaj vse so še zverinski rablji počenjali z domobranci, kdo je v stanu prikazati. Gonili so jih v vagone kot najslabšo žival. Domobranci pa — lepi, mladi, zdravnanj — res cvet našega naroda —

ni besede nisem iz njih ust slišala, ne kletve, ne žalitve, ne ječanja, ne joka, ne grožnje, ne glasu ni bilo iz njih, le silna utrujenost se je brala mučenikom z obraza — kaj so že do tukaj pretrpeli. Šli so pa še v večje strahote! Ta pogled na domobranske junake me je trenutno prevzel — neizmerno visoko so se v moji duši dvignili, ti po večini kmetjski fantje, v nesluteno višino plémenitega in krepkega značaja, da sem danes ponosna, ko morem med te izredne velične šteti tudi svojega brata — da, ponosna sem!

*) Za verodostojnost osebe, ki navaja gornja dejstva jamči uredništvo Š. V.

Prva prireditve "Slovenske Besede"

V nedeljo 27. maja je naša knjižna založba "Slovenska Beseda" prvič stopila v tukajšnje slovensko javnost z zabavno popoldansko prireditvijo, čije donos je namenjen "Slovenski Besedi" za kritje stroškov publikacij, nekaj pa za podporo revnim rojakom v domovini. Prireditve se je posrečila kljub težavam s pripravo in uspela prav dobro. Velika dvorana (35 m dolga) slovenskega restavratorja g. Dekleva je bila daleko premajhna, veliko posetnikov je moralo oditi.

Sporod se je razvijal srečno. Glasbeni komadi kvarteta — harmonika, klarinet, viola in kitara —, nato pevske točke moškega pevskega zbora v San Martinu in zelo posrečen duet s kitaro ter slovenske plošče; vmes je pa šaljiv oderski prizor znova poživil razpoloženje, ki je prišlo do viška ob pozdravnem govoru predsednika g. Škulja. V živahnem izvajanju je govornik prikazal med ponovnim iskrenim odobravanjem polne dvorane slovensko besedo v njenem postanku iz sive davnine, njen dvig na najvišje mesto, knežji dvor Rastislava, Svetopolka i dr. ter v rabi krščanstva po sv. Cirilu in Metodu, ki sta ji dala stalen okvir — slovenske črke; potem pa v njenem ponižanju kot govorica hlapcev in dekel, kot so se izražali oholi Nemci, ki so nam narodno ubili toliko Slovencev in vzeli toliko slovenske zemlje, a slovenske besede niso mogli zatreti. Zdaj je pa slovenska beseda usužnjena v domovini breznarodnemu komunizmu in mora služiti napačnim lažnim ciljem. Zato je velika dolžnost nas Slovencev, ki živimo v inozemstvu v Argentini v popolni svobodi rabe slovenske besede, da jo z vso ljubeznijo gojimo, dvigamo, branimo in svetu prikazujemo v njeni

dovršenosti in kulturni sili. Tem nalogam je namenjena Založba S. B., ki je v dobrem 1½ letu izdala 54.000 publikacij: Šmartinski vestnik, Koledarček, Historia de un fusilado Zgodbe mučeništva Slovencev in prvo kulturno slovensko revijo v Severni in Južni Ameriki: "Slovensko Besedo". Ob besedah "Prisrčno se Slovenci zahvaljujemo za gostoljubni sprejem v to deželo in popolno svobodo našega kulturnega udejstvovanja v slovenski besedi predsedniku Argentine generalu Peronu" se je dvignil v polni dvorani frenetičen aplavz z živjo klici generalu Peronu. Ob koncu govora je vsa dvorana stoje zapela "Hej Slovenci". — Med točkami so dekleta prodajala srečke pri katerih so bili mnogi prav srečni. Mlad fant je zadel radio za en peso. Med gosti je vladalo veselo razpoloženje, medsebojni razgovori slovenski dovtipi in smeh. "Še bomo prišli na prireditve Slovenske Besede", so se prijazno poslavljali veseli gostje, poslednji ob 10 uri, med katerimi je bilo mnogo odlične slovenske inteligence, priprostih delavskih družin, veliko fantov, deklet manj. Misijonski krožek je bil skoro ves s predsednikom navzoč kot tudi nekaj slov. duhovnikov. Pa tudi Staroslovenci so nas počastili s svojim obiskom: g. A. Živec, Vidmar, Troha, Magerl in več drugih. Zares prava slovenska domačnost je vladala cel čas. Za dobitke pri srečanju se zahvaljujemo iskreno: P. Osterčevim, Koritnikovim, gdč. Mežanovi, Bodnarjevim, Duhovim, Potočnikovim, trgovini Živec, Arenškovi, Kržičevim, Trtnikovim, g. Grčarju in ostalim. Bog plačaj tisočero vsem, ki so omogočili lep moralni in finančni uspeh prve prireditve Slovenske Besede! živeli!